

Wojska aeromobilne i jednostki specjalne Wojska Polskiego 1918-2006

Nowa wystawa stała Muzeum Wojska Polskiego

Michał Olton

Kilka tygodni temu w Muzeum Polskiej Techniki Wojskowej Oddziale Muzeum Wojska Polskiego (MWP) w Forcie IX Czerniakowskim przy ul. Powsińskiej 13 otwarto dla zwiedzających kolejną stałą i interesującą wystawę, poświęconą tym razem wojskom aeromobilnym (dawnym powietrzno-desantowym) i jednostkom specjalnym Wojska Polskiego w latach 1918-2006. Ceremonia uro-

Uroczyste otwarcie wystawy w dniu 26 września 2006 r. Wstęgę przecina wieloletni przewodniczący Kapituły Orderu Virtuti Militari, gen. Stanisław Nałęcz-Komornicki, za nim legendarny cichociemny, płk Stefan Bałuk ps. „Starba” oraz dyrektor Muzeum Wojska Polskiego, prof. dr hab. Janusz Cisek.
Foto: Artur „Nietoperz” Gaca.

Otwarcie wystawy uatrakcyjnili swoją obecnością członkowie grup rekonstrukcji historycznej z Warszawy, Łodzi i Swarzędza. Na zdjęciu przedstawiciele warszawskiego stowarzyszenia „Najkrótszą drogą” 1. Samodzielnej Brygady Spadochronowej gen. Sosabowskiego i członkowie GRH 1. Samodzielnej Kompanii Komandosów ze Swarzędza.

Foto: Artur „Nietoperz” Gaca.

czystego otwarcia wystawy odbyła się z udziałem przedstawicieli 6. Brygady Desantowo-Szturmowej, 25. Brygady Kawalerii Powietrznej, GROM-u i 1. Pułku Specjalnego Komandosów wraz z pocztami sztandarowymi, członków grup rekonstrukcji historycznej odtwarzających żołnierzy 1. Samodzielnej Brygady Spadochronowej gen. Sosabowskiego (z Warszawy i Łodzi), 1. Samodzielnej Kompanii Commando

Pistolet Browning wz. 1900 kal. 7,65 mm, z którego w 1904 r. został zastrzelony przez członków Polskiej Partii Socjalistycznej carski policjant w miejscowości Stąporków (pow. Końskie). Zdjęcie ze zbiorów Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie.

Sztylet F-S model 2 po ppor. Zenonie Kaszubskim z 1. Samodzielnej Kompanii Komandosów, używany przez niego w walkach wręcz na froncie włoskim. Na sztylcie znajduje się szesnastcie nacięć oznaczających liczbę zabitych niemieckich żołnierzy.

Zdjęcie ze zbiorów Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie.

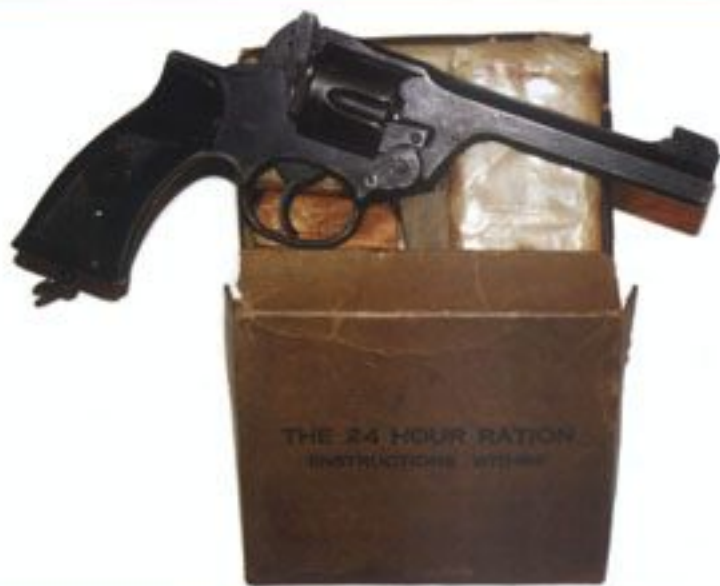

Przykładowe uzbrojenie polskich dywersantów używane podczas akcji „Łom”: pistolet Browning wz. 22 kal. 9 mm i CZ. wz. 1924 kal. 9 mm. Zdjęcie ze zbiorów Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie.

Przykładowe uzbrojenie żołnierzy oddziałów dywersyjnych Armii Krajowej – broń polskiej konspiracyjnej produkcji: pistolet maszynowy „Błyskawica” kal. 9 mm oraz granaty ręczne. Zdjęcie ze zbiorów Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie.

24 godzinna racja żywnościowa i rewolwer Enfield 38 No. 2 Mk I kal. 9 mm, stanowiące osobiste wyposażenie zrzutowe pod Arnhem gen. Stanisława Sosabowskiego. Zdjęcie ze zbiorów Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie.

Przykładowe wyposażenie cichociemnego: czapka narciarska i pudełko na pieniądze po cichociemnym kpt. Janie Walterze ps. „Cyrkiel” (zrzuconym w nocy z 4 na 5 maja 1944 r.), pomiędzy nimi gałka fosforyzująca, używana jako znak rozpoznawczy, należąca do jednego z cichociemnych desantowanych w nocy z 20 na 21 lutego 1943 r., niemiecka latarka wojskowa „Daimon /Felko-Focus”, szczyryk typu brytyjskiego tzw. „Churchill”, pistolet Colt M1911A1 kal. 11,43 mm i angielska busola typu Mk III. Zdjęcie ze zbiorów Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie.

Kurtka munduru wyjściowego gen. Stanisława Sosabowskiego. Zdjęcie ze zbiorów Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie.

Kurtka mundurowa i karabin strzelca wyborowego Mosin wz. 1891/31 kal. 7,62 mm żołnierza Polskiego Samodzielnego Batalionu Specjalnego i grup dywersyjno-zwiadowczych działających na tyłach frontu wschodniego. Zdjęcie ze zbiorów Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie.

Sztandar 6. Pomorskiej Dywizji Piechoty, a od maja 1957 r. pierwszej w dziejach Wojska Polskiego dywizji powietrznodesantowej – 6. Pomorskiej Dywizji Powietrznodesantowej.
Zdjęcie ze zbiorów Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie.

Wielofunkcyjny nóż wojskowy wz. 69 używany przez żołnierzy wojsk powietrznodesantowych i jednostek specjalnych Wojska Polskiego.
Zdjęcie ze zbiorów Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie.

Karabin strzelca wyborowego SWD kal. 7,62 mm.
Zdjęcie ze zbiorów Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie.

Ręczny karabin maszynowy RPKS kal. 7,62 mm, używany od lat 70. do końca XX w. przez żołnierzy wojsk powietrznodesantowych (później aeromobilnych) i jednostek specjalnych.
Zdjęcie ze zbiorów Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie.

Kombinezon pletwonurka Grupy Specjalnej Pletwonurków „FORMOZY”, produkowany przez polską firmę Ocean Pro z Wrocławia, która ofiarowała do Muzeum Wojska Polskiego powyższy egzemplarz.
Zdjęcie ze zbiorów Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie.

Mundur z kamizelką taktyczną KS (Kamizelka Specjalna) jednego z żołnierzy 1. Pułku Specjalnego Komandosów z Lublińca, uczestnika pierwszej i piątej zmiany Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Iraku.
Zdjęcie ze zbiorów Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie.

(ze Swarzędza), kombatantów z gen. Stanisławem Nałęcz-Komornickim (wieloletnim przewodniczącym Kapituły Orderu Virtuti Militari) i znanym cichociemnym płk Stefanem Bałukiem ps. „Starba” na czele, delegacji Związku Spadochroniarzy Polskich pod przewodnictwem gen. Januarego Komańskiego (ostatniego dowódcy 6. Pomorskiej Dywizji Powietrznodesantowej), byłych żołnierzy dawnych wojsk powietrznodesantowych i jednostek specjalnych WP oraz wielu innych znamienitych gości. Dodatkowo otwarcie wystawy uatrakcyjniała prezentacja nowoczesnego uzbrojenia używanego przez elitarne jednostki specjalne na całym świecie w wykonaniu pracowników PHZ CENZIN (głównego sponsora wystawy).

Sama wystawa Wojska aeromobilne i jednostki specjalne WP 1918-2006 została podzielona na kilka części. W pierwszej z nich przedstawiono zarys historii polskich działań specjalnych (sięgającą jeszcze czasów Powstania Styczniowego) do wybuchu II wojny światowej oraz przykładowe uzbrojenie i wyposażenie grup dywersyjno-sabotażowych działających w latach 1918-1939. Jednym z najciekawszych eksponatów znajdujących się w tej części ekspozycji i posiadających „krwawą” przeszłość jest pistolet Browning wz. 1900 kal. 7,65 mm, z którego członkowie Polskiej Partii Socjalistycznej zastrzelili w 1904 r. carskiego policjanta.

W części obejmującej lata 1939-45 pokazano pamiątki, uzbrojenie, umundurowanie i wyposażenie związane przede wszystkim z legendarnymi cichociemnymi, żołnierzami 1. Samodzielnej Brygady Spadochronowej gen. Stanisława Sosabowskiego, mało znanej Samodzielnej Kompanii Grenadierów, 1. Samodzielnej Kompanii Commando z Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie, elitarnych oddziałów Armii Krajowej, Polskiego Samodzielnego Batalionu Specjalnego oraz dywersyjno-wywiadowczych grup spadochronowych LWP działających na tyłach wojsk niemieckich na froncie wschodnim. W tej części ekspozycji zwiedzający będą mieli okazję zobaczyć wiele ciekawych i oryginalnych eksponatów, które dotychczas spoczywały w magazynach Muzeum WP. Wśród nich są między innymi medale, odznaki, mundur wyjściowy i broń po gen. Sosabowskim, przedmioty stanowiące wyposażenie zrzutowe cichociemnych: czapka i pudełko na pieniądze po kpt. Janie Walterze ps. „Cyrkiel” zrzuconym w nocy z 4 na 5 maja 1944 r., rower składany używany przez żołnierzy 1. Samodzielnej Brygady Spadochronowej. Oprócz tego można obejrzeć sztylet F-S model 2 po ppor. Zenonie Kaszubskim z 1. Samodzielnej Kompanii Commando, który był przez niego używany w walkach wręcz na froncie włoskim. Zainteresowanie budzi karabin strzelca wyborowego Mosin wz. 1891/30 kal. 7,62 mm oraz sowiecka radiostacja Siewier, stanowiące przykładowe uzbrojenie i wyposażenie żołnierzy Polskiego Samodzielnego Batalionu Specjalnego i dywersyjno-wywiadowczych grup spadochronowych LWP zrzuconych ze spadochronami na tyły wojsk niemieckich. Inną ciekawą pamiątką jest pistolet Sauer wz. 1938, kal. 7,65 mm, po słynnym komunistycznym partyzancie gen. Józefie Sobiesiaku ps. „Maks” (dowódcy największej grupy spadochronowej desantowanej na terenie Polski podczas II w.ś., stanowiącej załóżek przy-

szłej Brygady „Grunwald”), zdobyty na majorze SS podczas walk na Wołyniu w 1942 r.

Powojenne dzieje wojsk powietrznodesantowych i jednostek specjalnych LWP przedstawiono na przykładzie uzbrojenia, umundurowania i wyposażenia żołnierzy 6. Pomorskiej Dywizji Powietrznodesantowej, 1. Samodzielnego Batalionu Szturmowego oraz trzech kompanii specjalnych (48., 56. i 62.). Niewątpliwie jednymi z najciekawszych eksponatów prezentowanych w tej części wystawy są: sztandar 6. Pomorskiej Dywizji Piechoty przeformowanej w maju 1957 r. w 6. Pomorską Dywizję Powietrznodesantową oraz działo bezodrzutowe B-10 kal. 82 mm, używane w tymże związku taktycznym. Na marginesie trzeba dodać, że była to pierwsza w dziejach naszej armii dywizja powietrznodesantowa. Dodatkowo kąci poświęcony powojennej historii wojsk powietrznodesantowych i jednostek specjalnych LWP został wzbogacony dużą kolekcją orłów, odznak spadochronowych i odznak pochodzących z prywatnych zbiorów mjr Jana Strynowicza z Warszawy.

W ostatniej części wystawy pokazano umundurowanie i ekwipunek współczesnych żołnierzy polskich wojsk aeromobilnych i jednostek specjalnych. Wśród nich można zobaczyć mundur wyjściowy oficera GROM-u z pierwszych lat funkcjonowania tej jednostki, należący do ppor. Pawła Mosznera, strój maskujący strzelca wyborowego przekazany w depozyt przez byłego oficera GROM-u Andrzeja Kruczyńskiego, mundur połowy (wraz z kamizelką taktyczną KS) żołnierza 1. Pułku Specjalnego Komandosów z Lublińca, który uczestniczył w wielu akcjach bojowych w Iraku. Innym ciekawym eksponatem jest oryginalny kombinezon pletwonurka z Grupy Specjalnej Pletwonurków Marynarki Wojennej (popularnej „FORMOZY”). Całość uzupełnia wspaniała kolekcja godła, odznak i odznak 6. Brygady Desantowo-Szturmowej, 25. Brygady Kawalerii Powietrznej, GROM-u, 1. Pułku Specjalnego

Ceremonię otwarcia wystawy uświetniły poczty sztandarowe z 6. Brygady Desantowo-Szturmowej, 25. Brygady Kawalerii Powietrznej, GROM-u i 1. Pułku Specjalnego Komandosów. Przemawia ostatni dowódca 6. Pomorskiej Dywizji Powietrznodesantowej gen. January Komański (obecnie prezes Związku Polskich Spadochroniarzy).

Foto: Artur „Nietoperz” Gaca.

Komandosów i Grupy Specjalnej Pletwonurków Marynarki Wojennej („FORMOZY”) pochodząca z prywatnych zbiorów mjr Strynowicza i Pawła Mosznera.

Mam nadzieję, że przedstawione Państwu informacje i zdjęcia będą zachętą do odwiedzenia w najbliższym czasie Muzeum Polskiej Techniki Wojskowej w Forcie IX Czerniakowskim przy ul. Powsińskiej 13.

Od redakcji: Pan Michał Olton jest autorem koncepcji wystawy i scenariusza wystawy; aranżacja plastyczna jest dziełem pani Moniki Bieleckiej. Zarówno im, jak i innym pracownikom Muzeum WP gratulujemy udanej wystawy, pierwszej o tej tematyce w naszym kraju.

Podczas otwarcia wystawy nie mogło również zabraknąć byłych żołnierzy jednostki specjalnej GROM, reprezentujących obecnie Centrum Wyszkołaenia AT.

Foto: Artur „Nietoperz” Gaca.

